

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.4.3.2025

**Pani Wioletta Januszkiewicz
Dyrektor I Liceum Ogólnokształcące
im. M. Skłodowskiej-Curie w Hajnówce
ul. Józefa Piłsudskiego 7
17-200 Hajnówka**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/079 – Profilaktyka i leczenie zaburzeń odżywiania

1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka
kontrolowana

I Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej-Curie w Hajnówce, ul. Józefa Piłsudskiego 7, 17-200 Hajnówka¹

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Pani Wioletta Januszkiewicz, Dyrektor I Liceum Ogólnokształcącego im. M. Skłodowskiej-Curie w Hajnówce, od 18 sierpnia 2021 r.²

Zakres przedmiotowy
kontroli

Działania na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania oraz ich efekty.

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli mają one istotny wpływ na ustalenia i oceny.

Podstawa prawna
podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku

Kontroler

Martyna Hościłowicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/26/2025 z dnia 24 marca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2, 4-5)

¹ Dalej: „Liceum”, „Szkoła”.

² Dalej: „Dyrektor”, „Kierownik”.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

OCENA OGÓLNA

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

W okresie objętym kontrolą, Szkoła nie rozpoznała problemu oraz potrzeb w zakresie działań mających na celu profilaktykę i leczenie zaburzeń odżywiania, nie przeprowadzała corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym problematyki związanej z zaburzeniami racjonalnego odżywiania. Działania dotyczące profilaktyki oraz zaburzeń odżywiania ograniczały się do realizacji zagadnień przewidzianych programem nauczania, tj. skupiały się głównie na edukacji i promocji zdrowia w oparciu o podstawę programową.

W roku szkolnym 2022/2023 w Szkole prawidłowo przeprowadzono ewaluację szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego Liceum, której zakres obejmował m.in. działania dotyczące ochrony i promocji zdrowia oraz aktywność fizyczną uczniów, ale nie odnosił się do zagadnień związanych z upowszechnianiem wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania. Natomiast ze względu na brak współpracy z pielęgniarką szkolną, nie zawierała elementów z zakresu profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania.

Szkoła nie nawiązała właściwej współpracy z pielęgniarką szkolną, co uniemożliwiło zapoznavanie się, monitorowanie i reagowanie na występujące w środowisku szkolnym problemy zdrowotne w zakresie występowania otyłości, nadwagi i niedowagi.

Placówka nie podejmowała wystarczających inicjatyw mających na celu upowszechnianie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania, nie uczestnicząco w programach profilaktycznych związanych z tą problematyką czy promocją zdrowego stylu życia. Szkoła w okresie objętym kontrolą, w ramach realizowanych działań, nie planowała badania ich efektów tj. nie przeprowadzała badań ankietowych wśród uczniów, nauczycieli czy rodziców.

Szkoła właściwie zorganizowała pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów, natomiast ze względu na brak danych z badań przesiewowych uczniów nie podejmowała działań zmierzających do objęcia potrzebujących pomocą w związku z niedowagą, nadwagą czy otyłością.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Działania na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania ich efekty.

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą Dyrektor Szkoły nie przeprowadzała corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym dotyczących problematyki związanej z zaburzeniami racjonalnego odżywiania. Stanowiło to naruszenie art. 26 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁶ oraz było niezgodne z § 3 pkt 7b i 7c Statutu I Liceum

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dz.U. z 2024 r. poz. 737, ze zm.

Ogólnokształcącego im. M. Skłodowskiej-Curie w Hajnówce⁷, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 6, 461-465)

Dyrektor w roku szkolnym 2022/2023, zleciła pedagogowi szkolnemu przeprowadzenie *Ewaluacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego Liceum*⁸, która objęła obszary działań profilaktycznych i wychowawczych tj.: bezpieczeństwo uczniów, profilaktyka zachowań ryzykownych, ochrona i promocja zdrowia i aktywności fizycznej, zapobieganie niepowodzeniom uczniów, wspieranie rozwoju intelektualnego ucznia, wspieranie emocjonalnego rozwoju ucznia, kształtowanie prawidłowych postaw. Ewaluacji dokonano za pomocą: [1] analizy dokumentacji szkolnej w zakresie wyników osiągnięć uzyskanych przez uczniów, frekwencji uczniów, zarejestrowanych w dziennikach lekcyjnych uwag pozytywnych i negatywnych o uczniach, dokumentacji pedagoga i psychologa; [2] na podstawie systematycznej obserwacji funkcjonowania uczniów oraz nauczycieli w szkole; [3] przeprowadzonych wywiadów z rodzicami (opiekunami) uczniów, asystentami rodziny, kuratorami sądowymi, policją oraz z pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej.

W *Ewaluacji* wskazano obszary zagrożeń dla prawidłowego przebiegu wychowania i edukacji młodzieży, na podstawie której określono działania, jakie należało realizować w kolejnych latach szkolnych, m.in.: promowanie i kształtowanie właściwych postaw i zachowań wśród uczniów, objęcie na terenie szkoły pomocą psychologiczną uczniów z obniżoną kondycją psychiczną, depresją, fobią społeczną w kryzysie oraz uczniów wymagających tej pomocy w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb. W ramach ewaluacji nie zidentyfikowano czynników związanych z zaburzeniami odżywiania.

(dowód: akta kontroli str. 59-62)

W celu zapewnienia uczniom profilaktycznej opieki zdrowotnej Dyrektor szkoły zawarła porozumienie z Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Hajnówce⁹. Ujęto w nim informacje o świadczeniu usług pielęgniarki medycyny szkolnej na rzecz uczniów szkoły, w tym z zakresu profilaktycznej opieki nad młodzieżą w środowisku nauczania i wychowania. Nie określono natomiast sposobu wymiany informacji pomiędzy szkołą, a pielęgniarką. Pielęgniarka w latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025 (do dnia 20 maja 2025 r.) nie przekazywała Dyrektorowi Szkoły danych m.in.: o liczbie uczniów objętych badaniami przesiewowymi oraz przebadanych uczniach, u których stwierdzono otyłość, nadwagę czy niedobór masy ciała. (dowód: akta kontroli str. 63-64)

Dyrektor Szkoły w latach 2022 – 2025 (do dnia zakończenia kontroli) nie podejmowała współpracy z pielęgniarką medycyny szkolnej w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia, wymaganej przepisem art. 18 ust. 1-2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami¹⁰, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 458-468)

Zdaniem NIK, działania Szkoły w zakresie budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia wśród młodzieży ograniczały się do zagadnień

⁷ Zatwierdzony w dniu 29 listopada 2019 r. Uchwałą Rady Pedagogicznej. Dalej: „Statut Liceum”.

⁸ Dalej: „Ewaluacja”.

⁹ Dalej: „SPZOZ”

¹⁰ Dz.U. z 2019 r. poz. 1078.

przewidzianych programem nauczania, co szczegółowo opisano w pkt 2 i 4 niniejszego wystąpienia.

W szkolnym rejestrze skarg i wniosków nie zarejestrowano wpływu skarg i wniosków zawierających sygnały o występowaniu problemów w zakresie leczenia zaburzeń odżywiania. (dowód: akta kontroli str. 65-66)

Na podstawie przeprowadzonej analizy badań przesiewowych uczniów Liceum¹¹, stwierdzono, że:

- w roku szkolnym 2021/2022 – ze 108 przeprowadzonych testów w ośmiu przypadkach wystąpiła niedowaga (tj. 7,4%), w 21 nadwaga (tj. 19,4%), a w 11 otyłość (tj. 10,1%), prawidłową masę ciała określoną wg wskaźnika BMI odnotowano u 68 uczniów (tj. 62,9%);
- w roku szkolnym 2022/2023 – z 52 przeprowadzonych testów w dwóch przypadkach wystąpiła niedowaga (tj. 3,8%), w 11 nadwaga (tj. 21,1%), a w jednym otyłość (tj. 1,9%), prawidłową masę ciała określoną wg wskaźnika BMI odnotowano u 38 uczniów (tj. 73,0%);
- w roku szkolnym 2023/2024 – z 56 przeprowadzonych testów w trzech przypadkach wystąpiła niedowaga (tj. 5,3%), w dziewięciu nadwaga (tj. 16,0%), a w dwóch otyłość (tj. 3,5%), prawidłową masę ciała określoną wg wskaźnika BMI odnotowano u 42 uczniów (tj. 75,0%);
- w roku szkolnym 2024/2025 – z 36 przeprowadzonych testów w dwóch przypadkach wystąpiła niedowaga (tj. 5,5%), w pięciu nadwaga (tj. 13,8%), a w ośmiu otyłość (tj. 22,2%), prawidłową masę ciała określoną wg wskaźnika BMI odnotowano u 21 uczniów (tj. 58,3%).

(dowód: akta kontroli str. 67)

Analiza powyższych danych wskazuje, iż najczęściej u uczniów występowała nadwaga – od 13,8% do 21,1% ogółu uczniów biorących udział w badaniach przesiewowych w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025, tj. 21, 11, 9, 5 osób oraz otyłość – od 1,9% do 22,2%, tj. 11, 1, 2 i 8 osób. Natomiast najrzadziej pojawiała się niedowaga dotycząca od 3,8% do 7,4% zbadanych, tj. 8, 2, 3 i 2 osoby.

Dyrektor Szkoły w okresie objętym kontrolą, nie w pełni rozpoznała potrzeby w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia związane z zaburzeniami odżywiania w tym dotyczące profilaktyki odżywiania. Szkoła nie posiadała oraz nie występowała do pielęgniarki szkolnej o dane dotyczących masy ciała uczniów w tym informacji o ich niedowadze, nadwadze i otyłości. Posiadanie takich informacji pozwoliłoby na rzetelne określenie skali problemów zdrowotnych w szkole oraz wskazanie kluczowych czynników ryzyka występujących w środowisku szkolnym, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dyrektor Szkoły, wyjaśniła, że: *nie znamy wyników badań przesiewowych. Z obserwacji uczniów uważam, że działania szkoły są adekwatne do sytuacji bieżącej. Zawsze indywidualnie pedagog podchodzi do każdego przypadku dotyczącego ucznia. Zaburzenia odżywiania bywają też skutkiem innych chorób psychosomatycznych (np. depresji) i wówczas uczeń jest objęty specjalistyczną opieką i terapią, zawsze w takich przypadkach jest też objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Nadmienię również, że od lipca 2022 roku do końca sierpnia 2024 roku w szkole był*

¹¹ Dane sporządzono na podstawie okazanych kart zdrowia ucznia uzyskanych od SP ZOZ w Hajnówce. Testy przesiewowe były przeprowadzone w klasach II, III, IV.

prorowadzony kapitalny remont placówki podczas którego szkoła funkcjonowała w dwóch budynkach, co znacznie utrudniało funkcjonowanie placówki. Żadne dane potwierdzające zagrożenie czy istnienie problemu z odżywianiem nie było przekazywane do wiadomości szkoły przez pielęgniarkę szkolną.

(dowód: akta kontroli str. 458-465)

2. Rada Pedagogiczna w porozumieniu z Radą Rodziców corocznie zatwierdzała Program Wychowawczo-Profilaktyczny Szkoły¹². Istotą działań Programów była współpraca całej społeczności szkolnej, oparta na założeniu, że wychowanie było zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, gdzie uwzględniano zarówno wolę rodziców, jak i priorytety edukacyjne państwa.

Wprowadzane opracowywane Programy PWP zawierały zapis odnoszący się do zdrowego odżywiania, promowania zdrowego stylu życia, zaburzeń odżywiania, ale w praktyce ograniczono się jedynie do realizacji zajęć lekcyjnych na podstawie programowej.

Plany zawarte w PWP na dany rok zawierały działania tj.: promowanie zdrowego stylu życia, poszerzanie wiedzy młodzieży w zakresie bezpieczeństwa oraz profilaktyki zdrowia, zajęcia na temat zdrowego odżywiania w ramach realizacji podstawy programowej, kształtowanie właściwych nawyków prozdrowotnych, propagowanie aktywności ruchowej wśród młodzieży, udział w ogólnopolskich programach profilaktycznych¹³, umożliwienie udziału w konsultacjach, organizowanie pogadanek i potkań z pedagogiem¹⁴ i psychologiem szkolnym oraz wykładów ze specjalistami w ramach współpracy¹⁵.

W przygotowanie Programów PWP oraz w strukturę oddziaływań wychowawczych zaangażowani zostali:

- Dyrektor Szkoły, który m.in. stwarzał warunki dla realizacji procesu wychowawczego w szkole, ponadto sprawował opiekę nad uczniami oraz stwarzał warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne oraz dbał o prawidłowy poziom pracy wychowawczej w szkole, nadzorował realizację PWP;
- Rada pedagogiczna, która m.in. uczestniczyła w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły i potrzeb w zakresie działań profilaktycznych, opracowywała projekt PWP i uchwałała go w porozumieniu z Radą Rodziców, uczestniczyła w realizacji Programu;
- Nauczyciele i wychowawcy klas, którzy m.in. współpracowali z dyrekcją, specjalistami szkolnymi, rozpoznawali indywidualne potrzeby rozwojowe

¹² Program wychowawczo-profilaktyczny na lata 2020-2022 został zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną w dniu 30 września 2020 r. Aneks do tego Programu na rok szkolny 2021/2022 został zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną w dniu 6 października 2021 r. Program wychowawczo-profilaktyczny na rok szkolny 2023/2024 został zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną w dniu 21 września 2022 r. Program wychowawczo-profilaktyczny na rok szkolny 2024/2025 został zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną w dniu 12 września 2024 r.

¹³ Programy rekomendowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, to m.in. „Znamie! Znam je”, „Podstępne WZW”, „Różowa wstążeczka”, „Wybierz życie – Pierwszy Krok”, „Stres pod kontrolą”, „Twoja krew moje życie”.

¹⁴ Możliwość uzyskania porady i konsultacji dla uczniów, rodziców i nauczycieli od poniedziałku do czwartku w godzinach pracy pedagoga, zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej Szkoły.

¹⁵ Podczas zajęć na godzinie wychowawczej spotkania z pedagogiem szkolnym oraz specjalistami ze Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Hajnówce, z Powiatowej Komendy Policji w Hajnówce.

uczniów ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji zabronionych, byli członkami zespołu wychowawców;

- Zespół wychowawców, który m.in. opracowywał projekt procedury postępowania w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością, projekt zasad współpracy z instytucjami i osobami działającymi na rzecz uczniów, analizował i rozwiązywał bieżące problemy wychowawcze, przygotowywał analizy w zakresie działalności wychowawczej i profilaktycznej szkoły;
- Pedagog i psycholog szkolny, pedagog specjalny którzy m.in. diagnozowali środowisko wychowawcze, zapewniali pomoc psychologiczną, współpracowali z rodzicami uczniów potrzebujących szczególnej troski, organizowali i uczestniczyli w poszukiwaniu nowych rozwiązań na rzecz budowania szkolnego systemu ochrony zdrowia, wspierali działania profilaktyczno-wychowawcze wynikające z PWP w stosunku do uczniów z udziałem rodziców i nauczycieli;
- Rodzice, którzy współtworzyli PWP, uczestniczyli w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły oraz w poszukiwaniu nowych rozwiązań, uczestniczyli w życiu szkoły (wywiadówki, wycieczki, imprezy);
- Samorząd uczniowski, który m.in. był organizatorem życia kulturalnego uczniów, działalności oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej w porozumieniu z dyrektorem, uczestniczył w diagnozowaniu sytuacji wychowawczej szkoły oraz w poszukiwaniu nowych rozwiązań.

(akta kontroli str. 69-133)

Powyższe działania jednak nie obejmowały w sposób kompleksowy zagadnień dotyczących problemów prawidłowego odżywiania czy rozeznania potrzeb w zakresie zdrowego żywienia. Zajęcia ograniczono do działań przewidzianych w podstawie programowej. Szkoła nie nawiązywała współpracy z podmiotami zewnętrznymi w zakresie realizacji zadań ukierunkowanych na profilaktykę zdrowego odżywiania.

3. W okresie objętym kontrolą poza zapisami w Programach PWP, w zakresie konieczności realizacji zajęć na temat zdrowego odżywiania nie opracowano innych programów wychowawczo-profilaktycznych dotyczących zaburzeń odżywiania czy promocji zdrowego żywienia. Szkoła w ramach promocji zasad zdrowego żywienia w roku szkolnym realizowała działania określone jedynie w podstawie programowej, polegające, m.in. na podejmowaniu na lekcjach wychowawczych, biologii, języku angielskim czy lekcjach wychowania fizycznego tematyki związanej z prawidłowym odżywianiem i aktywnym trybem życia. Edukacja zdrowotna była nakierowana głównie na uświadamianie młodzieży w zakresie problemów związanych z zaburzeniami zdrowego odżywiania.

(akta kontroli str. 186-198)

NIK zauważa, że brak udziału w innych programach, był skutkiem braku diagnozy, Szkoła planując działania w Szkole nie uwzględniała problemów oraz potrzeb uczniów z zakresu zaburzeń odżywiania oraz występowania czynników ryzyka w tym zakresie.

W ramach kształcenia zawodowego jeden nauczyciel zatrudniony w Liceum rozpoczął w roku akademickim 2024/2025 studia podyplomowe pn. *Edukacja Zdrowotna, w programie których kształcenie obejmowało m.in. zagadnienia*

dot. systemu ochrony zdrowia, odżywianie, kształtowanie postaw prozdrowotnych, realizacja profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.

(akta kontroli str. 134-136)

Zdaniem NIK w przyszłości może to ułatwić realizację działań ukierunkowanych na upowszechnianie wiedzy w zakresie profilaktyki zaburzeń odżywiania czy pomóc w przygotowaniu autorskich programów z tego tematu.

W czerwcu 2022 roku uczennica trzeciej klasy wzięła udział w olimpiadzie dot. Promocji Zdrowego Stylu Życia organizowanej przez Polski Czerwony Krzyż w Łodzi, wydarzenie dotyczyło promowania zdrowych nawyków i zwiększania świadomości młodych ludzi na temat znaczenia diety oraz aktywności fizycznej dla ich zdrowia i samopoczucia. W związku z przejściem uczennicy do kolejnego etapu, w Szkole została przeprowadzona ankieta i quiz dotyczący radzenia sobie ze stresem oraz zajęcia ruchowe i pogadanka dotycząca dbania o zdrowie.

(akta kontroli str. 178-185)

W ramach działań ukierunkowanych na upowszechnianie wiedzy o zasadach prawidłowego odżywiania oraz profilaktyki prozdrowotnej, uczniowie klas mundurowych cyklicznie brali udział w zajęciach terenowych organizowanych przez patronacki 14 Batalion Obrony Pogranicza, m.in. w sportowych obozach weekendowych, zawodach (np. Spartakiada) oraz w feriach z WOT zakończonych powołaniem do terytorialnej służby wojskowej. Efektem tych zajęć było m.in. zdobycie wiedzy na temat zdrowego stylu życia, zasad prawidłowego odżywiania, informacji o skutkach zdrowotnych nieprawidłowego odżywiania się oraz zdobycie sprawności fizycznej.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że: *uczniowie sami organizują przedsięwzięcia o tematyce prozdrowotnej m.in. Dzień Sportu, Dzień Zdrowia, zorganizowanie stoiska z okazji światowego Dnia AIDS. Uczniowie naszego Liceum są aktywni jako wolontariusze w różnych wydarzeniach tj.: Bieg po Zdrowie, Półmaraton Hajnowski, wolontariat z Okazji Dnia Dawcy Szpiku, statyści w Miasteczku Zdrowia w programie „Polska na tak”, statyści w ćwiczeniach Służb Mundurowych kryptonim „Żubr”. Uczniowie są aktywni sportowo również poza szkołą, biorą udział w zgrupowaniu sportowym lekkoatletycznej Kadry Wojewódzkiej, w indywidualnych biegach przełajowych (3 złote medale, 2 srebrne medale, 1 miejsce w klasyfikacji szkół średnich), zajęciach artystycznych w grupie Mażoretki Shock, zajęciach w Zespole Tańca Ludowego Przepiórka, są uczniowie powołani do kadry Podlaskiego Związku Jeździeckiego, sekcji pływackiej, gdzie podczas Mistrzostw Powiatu Hajnowskiego zdobyli 3 złote medale i 1 srebrny, treningach w sekcji boksu.*

(akta kontroli str. 199-206, 461-465)

4. W okresie objętym kontrolą, inicjowanie i realizowanie działań ukierunkowanych na upowszechnienie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania ograniczało się do realizacji założeń podstawy programowej¹⁶. Analiza dzienników szkolnych wykazała, że zajęcia dotyczące problematyki zaburzeń odżywiania i zdrowego żywienia zrealizowano na lekcjach wychowawczych we wszystkich oddziałach klas od I do IV. Pedagog szkolny przeprowadził zajęcia edukacyjne na temat: zdrowego odżywiania się, szczupły nie musi oznaczać chudy; zaburzenia odżywiania – anoreksja, bulimia, ortoreksja; zdrowy styl i tryb życia; moda na diety

¹⁶ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467, ze zm.).

– czy wszystkie są bezpieczne i do czego mogą doprowadzić; właściwe odżywianie się. Ponadto zajęcia z powyższego zakresu realizowano w ramach podstawy programowej z przedmiotów tj.: biologia, język angielski oraz na zajęciach z wychowania fizycznego. Tematy zajęć to m.in.: zdrowe odżywianie – fakty i opinie, choroby układu pokarmowego, nawyki żywieniowe, metody przeciwdziałania otyłości, zasady projektowania „ścieżki zdrowia”, ochrona zdrowia, zasady racjonalnego odżywiania się, zdrowy styl życia, planowanie aktywności fizycznej jako formy treningu zdrowotnego, rola witamin – nieograniczone składniki pokarmowe, doskonalenie umiejętności interpretacji wyników pomiaru rozwoju fizycznego, obliczanie wskaźnika BMI, analiza własnego składu ciała. (akta kontroli str. 186-198)

Szkoła nie wdrażała programów autorskich lub zewnętrznych ukierunkowanych na upowszechnianie wiedzy w zakresie zasad racjonalnego odżywiania oraz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania. Dyrektor Liceum wyjaśniła, że: *zaburzenia odżywiania nie były tematem zajęć profilaktycznych. Profilaktyka i leczenie zaburzeń odżywiania była poruszana w ramach zajęć profilaktycznych i lekcji wychowawczych o innych zaburzeniach i chorobach cywilizacyjnych jako czynnik współwystępujący.* (akta kontroli str. 273, 472-478)

Zdaniem NIK placówka nie podejmowała wystarczających inicjatyw mających na celu upowszechnianie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania, nie uczestniczyła w programach profilaktycznych związanych z tą problematyką czy promocją zdrowego stylu życia. Szkoła w ramach realizowanych działań nie planowała badania ich efektów tj. nie przeprowadzała badań ankietowych wśród uczniów, nauczycieli czy rodziców.

5. W okresie objętym kontrolą Dyrektor Liceum zorganizowała pomoc psychologiczno-pedagogiczną w szkole, zgodnie § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach ¹⁷ oraz zgodnie z zapisami § 10 i § 29 statutu Liceum.

Zgodnie z § 10 Statutu Liceum określono formy opieki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole polega w szczególności na: 1) rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu jego indywidualnych możliwości psychofizycznych; 2) wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększenia efektywności pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla uczniów. W Szkole, pomoc ta, powinna być organizowana w szczególności w formie: 1) zajęć dydaktyczno-wyrównawczych; 2) zajęć psychoedukacyjnych dla uczniów i rodziców; 3) zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu; 4) porad dla uczniów oraz porad, konsultacji i warsztatów dla rodziców i nauczycieli. (akta kontroli str. 6-58)

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w Szkole była realizowana we współpracy z: 1) rodzicami/prawnymi opiekunami uczniów; 2) nauczycielami i innymi pracownikami szkoły; 3) poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi; 4) podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci

¹⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 1798, dalej: rozporządzenie w sprawie PPP.

i młodzieży. Może być udzielana na wniosek: 1) ucznia; 2) rodziców/prawnych opiekunów ucznia; 3) dyrektora szkoły; 4) nauczyciela, wychowawcy grupy; 5) pielęgniarki; 6) poradni; 7) pracownika socjalnego; 8) asystenta rodziny; 9) kuratora sądowego; 10) organizacji pozarządowej lub instytucji działającej na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

W Liceum, zgodnie z art. 42d ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹⁸, w roku szkolnym 2021/2022 zatrudniony był pedagog, a w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025 pedagog i pedagog specjalny, z odpowiednimi kwalifikacjami zawodowymi, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli¹⁹. (akta kontroli str. 24-26)

Do obowiązków pedagoga należało m.in.:

- organizacja w szkole pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla młodzieży, której celem było wspomaganie rozwoju psychicznego i efektywności uczenia się,
- organizowanie pomocy uczniom z zakresu wyrównywania i likwidowania mikrodefektorów i zaburzeń rozwojowych, różnych form terapii zajęciowej,
- udzielanie pomocy, porad uczniom w rozwiązywaniu trudności powstających na tle konfliktów czy w sytuacji napięcia psychicznego,
- przeciwdziałanie skrajnym formom niedostosowania społecznego młodzieży,
- działanie na rzecz zorganizowania i dbania o zapewnienie dożywiania uczniów z rodzin posiadających szczególnie trudne warunki materialne,
- wnioskowanie o kierowanie spraw uczniów z rodzin zaniedbanych do odpowiednich sądów dla nieletnich,
- współpraca z wychowawcami klas, nauczycielami, pielęgniarką szkolną, organizacjami szkolnymi oraz instytucjami pozaszkolnymi w tym z poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz innymi poradniami specjalistycznymi, policją, sądami,
- współpraca w opracowaniu planu dydaktyczno-wychowawczego szkoły,
- opracowanie wniosków dot. uczniów wymagających szczególnej opieki i pomocy wychowawczej,
- rozpoznanie warunków życia i nauki uczniów sprawiających trudności w realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego,
- stworzenie uczniom wymagającym szczególnej opieki i pomocy wychowawczej możliwości udziału w zajęciach sportowych, rekreacyjnych oraz innych organizowanych formach zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.

(akta kontroli str. 207-209)

W wyniku powstałego od 1 września 2022 r. obowiązku zatrudnienia w szkole psychologa, Dyrektor w okresie od 1 września 2022 r. do 31 marca 2025 r. stosownie do art. 42d ust. 1 Karty Nauczyciela, podpisała cztery umowy o pracę²⁰.

¹⁸ Dz.U. z 2024 r. poz. 986, ze zm. Dalej: „Karta Nauczyciela”.

¹⁹ Dz. U. poz. 2102, poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w tej samej sprawie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1289, ze zm.).

²⁰ Umowy podpisano: 1 września 2022 r. na czas określony w wymiarze 8,25/22 czasu pracy od 1 września 2022 r. do 31 sierpnia 2023 r.; 1 września 2023 r. na czas określony w wymiarze 8,25/22 czasu pracy od 1 września 2023 r. do 31 sierpnia 2024 r.; 30 sierpnia 2024 r. na czas nieokreślony w wymiarze 11/22 czasu pracy, rozwiązana z dniem 25 lutego 2025 r. w związku z przejściem psychologa na emeryturę oraz 28 lutego 2025r. na czas określony w wymiarze 11/22 czasu pracy od 1 marca do 27 czerwca 2025 r.

Ostatecznie z dniem 31 marca 2025 r. na mocy porozumienia stron umowa pomiędzy Dyrektorem a psychologiem została rozwiązana. Tym samym w okresie od 1 kwietnia 2025 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych (tj. 23 maja 2025 r.) nie było w Szkole specjalisty zatrudnionego na stanowisku psychologa, co naruszało obowiązek wynikający z art. 42d ust. 1 Karty Nauczyciela oraz przepis § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie PPP, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 262-272)

6. W okresie objętym kontrolą, Dyrektor nie dysponowała danymi o przypadkach uczniów, u których zdiagnozowano chorobę przewlekłą związaną z zaburzeniami odżywiania, w tym otyłość, niedożywienie czy anoreksję.

Dokumentacja psychologa nie zawierała informacji o udzielonej pomocy uczniom w zakresie problemów dotyczących zaburzeń odżywiania.

(akta kontroli str. 210-242, 259-261)

Szkoła nie posiadała regulacji wewnętrznych – poza Statutem Liceum – ani oddzielnych procedur o udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w zakresie zaburzeń odżywiania oraz mających za zadanie zapobieganie i eliminowanie sytuacji, które mogłyby dyskryminować czy naruszać dobro osobiste uczniów z nieprawidłową masą ciała.

W latach 2022-2025 (do 20 maja 2025 r.) nie wystąpiły przypadki zgłaszania przez rodziców informacji dotyczących problemów z wystąpieniem choroby zaburzenia odżywiania u dziecka, ani przypadki wnioskowania przez pielęgniarkę o objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną. (akta kontroli str. 477)

Jak oświadczyła Pedagog szkolny: *w ramach swojej codziennej pracy zwracam szczególną uwagę na kwestie zdrowia fizycznego i psychicznego uczniów. Wielokrotnie kontaktuję się z rodzicami w kwestiach ochrony zdrowia ich dzieci, przekazuję niepokojące sygnały o funkcjonowaniu uczniów zaobserwowane na terenie szkoły jako poza nią przez pracowników naszego liceum. Podczas kontaktów z rodzicami i uczniami priorytetową sprawą jest dla mnie zwracanie uwagi na szereg zagrożeń i konsekwencji zdrowotnych niesionych przez używki, niewłaściwe odżywianie, brak aktywności fizycznej, nadmierne korzystanie z telefonu czy gier komputerowych. (...) praca pedagoga szkolnego, jeżeli chodzi o kwestie nadwagi czy niedowagi ucznia, koncentruje się na problemach psychicznych i społecznych, edukacji uczniów i rodziców na temat zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej, a także pomaga uczniom w budowaniu pozytywnego obrazu siebie i poprawia ich poczucie własnej wartości. Działania kadry pedagogicznej bez wsparcia specjalistycznej pomocy lekarza czy dietetyka zazwyczaj są niewystarczające.* (akta kontroli str. 199-201)

Szkoła nie podejmowała innych działań związanych z rozpoznawaniem potrzeb uczniów w zakresie udzielania im pomocy psychologiczno-pedagogicznej wynikających z nieprawidłowej masy ciała.

W okresie objętym kontrolą NIK, dzienniki pedagoga szkolnego zawierały zapisy z informacjami o udzielonych poradach trzem uczniom oraz o zrealizowanych rozmowach z ich rodzicami²¹.

²¹ W trakcie rozmów z rodzicami przekazywano informacje o konieczności zgłoszenia się do stosownych poradni.

W efekcie tych rozmów jednego ucznia skierowano do Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w Hajnówce, która wydała orzeczenie o konieczności nauczania indywidualnego oraz odnotowano informacje o zaburzeniach odżywiania, bez wskazania ich rodzaju. Zgodnie z zaleceniami z ww. poradni uczniowi zapewniono m.in. indywidualne nauczanie oraz terapie psychologiczne.

(dowód: akta kontroli str. 274-276)

W pozostałych dwóch przypadkach, u których wystąpił problem odżywiania, nie okazano dokumentacji potwierdzającej udzielanie pomocy uczniom.

Pedagog szkolny wyjaśnił, że: *nie posiada wiedzy na temat potwierdzonych diagnoz lekarskich w zakresie zaburzeń odżywiania jakiegokolwiek rodzaju u uczniów Szkoły. Obecnie zajmuje się sprawami zdrowia trzech uczniów, u których występuje niedowaga lub nadwaga, natomiast są to problemy współistniejące z innymi poważnymi zaburzeniami, które znacząco utrudniają funkcjonowanie tych uczniów w szkole. Uczniowie ci na terenie szkoły zostali objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną.*

(dowód: akta kontroli str. 199-201)

Dyrektor Szkoły w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 nie powoływała zespołów w zakresie realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzinom w sytuacjach profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania, ponieważ jak wyjaśniła *zaburzenie odżywiania nie było tematem objętym interwencją czy programem profilaktycznym.*

(akta kontroli str. 477-478)

Pracująca w szkole pielęgniarka nie informowała Dyrekcji o stwierdzonych nieprawidłowościach z zakresu masy ciała uczniów, co szerzej opisano w pkt 1 niniejszego wystąpienia. Szkoła nie występowała o takie informacje do SPZOZ w Hajnówce.

(akta kontroli str. 63-64, 458-460)

7. Opracowano i przyjęto²² procedurę wewnętrzną *Standardy Ochrony Małoletnich*, regulującą ochronę ucznia przed krzywdzeniem, w której określona została m.in. możliwość informowania stosownych organów o podejrzeniu niewłaściwej opieki nad uczniem ze strony rodziców oraz wsparcie uczniów emocjonalnie i psychologicznie, zwłaszcza jeśli uczestnictwo w nieodpowiedzialnych wyzwaniach mających negatywny wpływ na ich samopoczucie. Dokument został umieszczony na stronie internetowej, na tablicy ogłoszeń na korytarzu oraz był dostępny w sekretariacie szkoły i w pokoju nauczycielskim.

(akta kontroli str. 277-279, 477-478)

Szkoła nie posiadała pisemnych zasad monitorowania i nadzoru nad realizacją Programów PWP. Nauczyciele składali na koniec każdego semestru sprawozdania podsumowujące realizację Programów PWP, a efekty tych działań były przedstawiane i omawiane podczas posiedzeń Rady Pedagogicznej.

(akta kontroli str. 472-476)

Dyrektor Liceum w latach szkolnych 2021/2022 – 2023/2024 sprawował nadzór pedagogiczny stosownie do postanowień § 3-5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. *w sprawie nadzoru pedagogicznego*²³. Sporządzone plany nadzoru pedagogicznego w latach szkolnych 2021/2022,

²² Zarządzenie Nr 6/2024 z dnia 14 sierpnia 2024 r. Dyrektora I Liceum Ogólnokształcącego im. M. Skłodowskiej-Curie w Hajnówce w sprawie wprowadzenia Standardów Ochrony Małoletnich w Szkole.

²³ Dz.U. z 2024 r. poz. 15.

2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 Dyrektor terminowo przedstawiał Radzie Pedagogicznej (tj. do 15 września każdego roku szkolnego), zgodnie z § 23 ust. 1 ww. rozporządzenia.

W planach tych zawarto zadania i czynności określone w art. 55 ustawy Prawo oświatowe, które polegały na obserwowaniu, analizowaniu i ocenianiu przebiegu procesów kształcenia i wychowania oraz efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej Szkoły oraz innej jej działalności statutowej. Uwzględniano w nich: priorytety i wnioski z nadzoru Podlaskiego Kuratora Oświaty, realizację podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa w danym roku szkolnym oraz wnioski z nadzoru prowadzonego przez Dyrektora Szkoły.

Nadzór pedagogiczny, przebiegał co roku zgodnie z przyjętym na dany rok planem nadzoru oraz jego aktualizacjami, tj. był sprawowany w formie: kontroli stanu przestrzegania przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły; przebiegu procesów kształcenia i wychowania w szkole, efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły; wspomagania nauczycieli w realizacji ich zadań; obserwacji zajęć dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych i innych wynikających z działalności statutowej szkoły.

Dyrektor Szkoły z zachowaniem terminu określonego w § 24 rozporządzenia *w sprawie nadzoru pedagogicznego* (do 31 sierpnia) przedstawiała Radzie Pedagogicznej sprawozdania z realizacji planów nadzoru pedagogicznego w latach szkolnych 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024.

Szkoła w okresie objętym badaniem zrealizowała obserwację zajęć dydaktycznych zgodnie z § 22 ust. 3 powołanego rozporządzenia *w sprawie nadzoru pedagogicznego*. Obszary podlegające obserwacji dotyczyły głównie: realizacji podstawy programowej, zagadnień doradztwa zawodowego, realizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej, poprawność planowania pracy wychowawców, zastosowania technologii komunikacyjno-informatycznej w trakcie zajęć, realizacja podstawy programowej w tym analiza programów nauczania, przebiegu procesu dydaktycznego, dostosowania metod pracy do możliwości uczniów i warunków pracy, przestrzegania zasad przedmiotowych systemów oceniania w szkole. (akta kontroli str. 280-441)

Dyrektor Liceum wyjaśniła, że: *nadzór pedagogiczny przebiegał co roku zgodnie z przyjętym na dany rok planem nadzoru oraz jego aktualizacjami. W ramach realizacji nadzoru zadań na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania jest obserwacja zajęć dydaktycznych, kontrola dzienników lekcyjnych pod kontem realizacji podstawy programowej m.in. z przedmiotów: wf, biologia, chemia oraz języka angielskiego, która była zrealizowana ww. zakresie. (...) Jeżeli szkoła uznaje, że zjawisko ryzyka istnieje w dużym nasileniu to wówczas zostaje wdrażany właściwy program edukacyjny. Niemniej jednak w przypadku profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania, nie zauważyliśmy nieprawidłowości, które wymagałyby podjęcia działań systemowych.*

Zdaniem Dyrektora, *obserwacja uczniów nie wskazuje na występowaniu ryzyka związanego z występowaniem zaburzeń odżywiania, a działania szkoły są adekwatne do bieżącej sytuacji. W szkole występowały jednostkowe sytuacje, do których zgodnie z § 10 pkt 5-10 Statutu Liceum, pedagog szkolny indywidualnie reagował i organizował*

odpowiednie formy pomocy dla ucznia. (...) Zaburzenia odżywiania bywają skutkiem innych chorób psychosomatycznych (np. depresji) i wówczas uczeń jest objęty specjalistyczną opieką i terapią, zawsze w takich przypadkach jest też objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną. (...) W przypadku wystąpienia jakichkolwiek zaburzeń oraz kryzysów wśród uczniów w różnych aspektach – reagujemy i podejmujemy działania mające na celu zniwelowanie i udzielenie pomocy. Wychowawcy oraz szkolni specjaliści są otwarci na rozmowy z uczniami oraz rodzicami. Wspieramy rodziców i podejmujemy wspólne działania, aby pomóc dziecku w potrzebie. Nauczyciele są czujni i reagują w przypadku zauważenia zachowania niepokojącego u ucznia (np. diagnoza uzależnienia od komputera, zachowania depresyjne). Współpracujemy z instytucjami państwowymi, które prowadzą szereg prelekcji w zakresie chorób i zagrożeń cywilizacyjnych. (akta kontroli str. 461-465)

Liceum nie koordynowało oraz nie monitorowało realizacji zadań związanych z profilaktyką leczenia zaburzeń odżywiania, ponieważ jak wyjaśniła Dyrektor: *nie otrzymywaliśmy informacji od pielęgniarki szkolnej o istnieniu takiego problemu, stąd też nie identyfikowaliśmy takiego ryzyka z tym związanego.*

Zdaniem Dyrektora powodem niepodjęmowania działań w zakresie zaburzeń odżywiania, był fakt, iż: *(...) nie otrzymywaliśmy sygnałów o występowaniu w/w problemu. Od momentu powrotu do nauki stacjonarnej w pełnym wymiarze, szkolni specjaliści oraz wychowawcy skoncentrowali swoje działania na problemach spotęgowanych sytuacją pandemiczną, sygnalizowanych przez rodziców oraz zauważonych przez kadrę pedagogiczną: różnego rodzaju depresje, stany lękowe, zaburzenia, zaburzenia snu, fonoholizm czy siecioholizm. Pandemia COVID – 19, nauka w trybie zdalnym oraz hybrydowym spotęgowały zaburzenia w relacjach społecznych wśród uczniów z powodu utraty więzi ze szkołą oraz z rówieśnikami, jak i regres umiejętności społecznych - umiejętność bezpośredniego komunikowania się. Już w okresie pandemii jak i post pandemicznym wychowawcy jak i cała kadra pedagogiczna przepracowywała z młodzieżą wcześniej wymienione problemy. Niektóre po pandemiczne skutki psychologiczne ujawniają się u wielu uczniów, którzy zostali przyjęci do szkoły od roku szkolnego 2022/2023, a nauczanie w formie zdalnej przeżyli w szkole podstawowej. Nasza praca w głównej mierze jest ukierunkowana na działania w tych sferach, w których otrzymujemy najwięcej sygnałów i przypuszczeń ze strony rodziców. W pojedynczych przypadkach PODEJRZEŃ ze strony rodziców czy samych wychowawców, o możliwości wystąpienia u dziecka problemu zaburzenia odżywiania, Szkoła podejmowała działania poprzez udzielenie wsparcia oraz pokierowanie rodziców z dzieckiem do odpowiednich specjalistów i poradni, celem dokładnego zdiagnozowania jednostki chorobowej.* (akta kontroli str. 461-465)

W okresie objętym kontrolą w Liceum nie było przeprowadzanych kontroli zewnętrznych dotyczących realizacji zadań na rzecz edukacji i profilaktyki zaburzeń odżywiania. Natomiast w 2021 i 2024 roku Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Hajnówce i Kuratorium Oświaty w Białymstoku przeprowadziły trzy kontrole, dotyczące: bezpieczeństwa żywności na stołówce szkolnej²⁴ oraz zgodności z przepisami prawa realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego²⁵. W toku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, wydano

²⁴ Protokół kontroli nr BŻ/324/2021 z dnia 10 grudnia 2021 r. oraz BŻ/277/2023 z dnia 28 listopada 2023 r.

²⁵ Protokół kontroli doraźnej nr SPiKU.5533.8.2024 z dnia 29 kwietnia 2024 r.

zalecenie, aby do czasu ukończenia remontu szkoły zostało wyznaczone pomieszczenie do spożywania posiłków przez uczniów.

(akta kontroli str. 472-476)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor Szkoły nie przeprowadzała corocznej diagnozy (w latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025) w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów (w szczególności związanych z zaburzeniami odżywiania), co stanowiło naruszenie art. 26 ust. 3 Prawa oświatowego. Wyniki tej diagnozy powinny stanowić podstawę do sporządzenia PWP, zgodnie z art. 26 ust. 2 Prawa oświatowego. Brak diagnozy utrudnił sporządzenie w pełni rzetelnego programu wychowawczo-profilaktycznego odzwierciedlającego rzeczywiste potrzeby uczniów i adekwatne działania w zakresie zaburzeń odżywiania. Nie posiadano bowiem wiedzy o skali tego zjawiska i nie zidentyfikowano uczniów z zaburzeniami odżywiania, co nie sprzyjało podejmowaniu odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyk z tym związanych. (dowód: akta kontroli str. 6)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *w latach 2022 – 2025 diagnozy nie zostały wykonane i opracowane w formie oddzielnego dokumentu. Nie mniej jednak podczas posiedzeń Rad Pedagogicznych, Pedagog szkolny w punkcie sprawy różne przedstawia i omawia problemy i potrzeby wynikające z wywiadu, obserwacji oraz dokumentacji z Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej, które następnie są zawierane w programie profilaktyczno-wychowawczym szkoły. Rada Pedagogiczna przedstawiane treści przez Panią Pedagog uznawała jako diagnozy. (...) nie były przeprowadzane diagnozy potrzeb uczniów w zakresie profilaktyki zdrowego odżywiania. Nikt z personelu szkolnego nie zauważył potrzeby diagnozowania tematu. Podczas realizacji podstawy programowej z przedmiotów biologia, chemia oraz języki obce tematyka ta jest poruszana.* (dowód: akta kontroli str. 469-471)

Zdaniem NIK, brak sporządzenia diagnozy skutkowało tym, że nie w pełni rozpoznano ryzyka istniejące w Szkole, w tym dotyczące zaburzeń odżywiania. Tym samym nie ujęto w PWP adekwatnych działań do ewentualnie rozpoznanych potrzeb.

2. Dyrektor, nauczyciele oraz pedagog szkolny w okresie objętym kontrolą nie podejmowała współpracy z pielęgniarką medycyny szkolnej, w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Brak tej współpracy stanowił naruszenie art. 18 ust. 1-2 ustawy o opiece zdrowotnej nad uczniami, zgodnie z którym pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna współpracuje z dyrektorem szkoły, nauczycielami i pedagogiem szkolnym, a współpraca ta polega na podejmowaniu wspólnych działań w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia, z uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych oraz rozpoznanych czynników ryzyka dla zdrowia uczniów danej szkoły. W ramach tej współpracy, pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna doradza dyrektorowi szkoły w sprawie warunków bezpieczeństwa uczniów, organizacji posiłków i warunków sanitarnych w szkole.

(dowód: akta kontroli str. 63-64, 461-465)

Utrudniało to sporządzenie rzetelnej diagnozy potrzeb środowiska szkolnego, w tym czynników chroniących oraz czynników ryzyka dla zdrowia uczniów,

a następnie stworzenie odpowiednich warunków sanitarnych w zakresie bezpieczeństwa i objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną uczniów. Tym samym, zdaniem NIK, brak diagnozy w przedmiotowym zakresie znacząco utrudniał objęcie uczniów z zaburzeniami odżywiania pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *pielęgniarka szkolną w latach 2022-2025 nie zgłaszała i nie przedstawiała zagadnień z zakresu edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia uczniów na posiedzeniach Rady Pedagogicznej oraz Rady rodziców, ponieważ nie uczestniczyła w ww. posiedzeniach. (...) Pielęgniarka nigdy nie przekazywała żadnej informacji dotyczącej nadwagi czy niedowagi uczniów oraz nie informowała o skali problemu. Współpraca z pielęgniarką dot. profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania nie miała miejsca, gdyż ze strony szkoły nie zauważyliśmy takiego problemu, natomiast pielęgniarka nigdy nie zgłaszała niedowagi czy nadwagi uczniów. Współpraca ta opierała się jedynie na przekazywaniu pielęgniarce liczby uczniów w poszczególnych oddziałach klasowych. Pielęgniarka szkolna pełni dyżury raz w tygodniu, szkoła nie jest informowana o ewentualnych jej nieobecnościach, co w znacznym stopniu utrudnia współpracę. Niemniej jednak szkoła podejmowała działania i realizowała tematykę dotyczącą profilaktyki zaburzeń odżywiania, gdy taki problem był zauważony przez wychowawcę czy pedagoga szkolnego. (...) w przypadku wystąpienia zaburzeń odżywiania w naszej szkole, w trybie natychmiastowym zostałyby wszczęte procedury mające na celu pomoc konkretnej osobie oraz przepracowanie problemu z uczniami poprzez dodatkowe zajęcia edukacyjne w tym temacie.*

(dowód: akta kontroli str. 458-465)

Dyrektor SPZOZ w Hajnówce wyjaśnił, że: *pielęgniarka medycyny szkolnej nie uczestniczyła w posiedzeniach Rady pedagogicznej oraz Rady Rodziców, ponieważ nie była zapraszana. (...) nie współpracowała z Dyrektorem Liceum, Pedagogiem i Psychologiem szkolnym w zakresie edukacji szkolnej i promocji zdrowia na temat odżywiania, informacje te były przekazywane w formie ustnej wychowawcom klas. Współpraca była utrudniona przez remont szkoły trwający od sierpnia 2022 roku do września 2024 roku. Ogólne informacje dot. wyników badań m.in. stwierdzenia nieprawidłowej masy ciała, przeprowadzonych testów przesiewowych wśród uczniów szkół nie były przekazywane dyrekcji szkoły – brak wytycznych w tym zakresie. Badania przesiewowe obejmowały pomiary uczniów oraz rozmowy edukacyjne dotyczące sposobu żywienia służące utrzymaniu prawidłowej masy ciała i aktywności fizycznej.*

(dowód: akta kontroli str. 466-468)

3. W okresie od 1 kwietnia 2025 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych (tj. 23 maja 2025 r.) nie było w Szkole specjalisty zatrudnionego na stanowisku psychologa, co naruszało obowiązek wynikający z art. 42d ust. 1 Karty Nauczyciela oraz przepisu § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie PPP.

(akta kontroli str. 262-272)

Dyrektor kontynuowała starania o zapewnienie w Placówce psychologa, w tym celu przeprowadziła dwie rozmowy kwalifikacyjne, ale kandydaci ostatecznie nie podjęli współpracy. Zamieszczono również w Systemie Informacji Oświatowej ofertę pracy w wymiarze 11/22 etatu dla specjalisty na stanowisku psychologa szkolnego. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych (tj. 23 maja 2025 r.) - nikt się nie zgłosił.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że zatrudniona w szkole Pani psycholog miała podpisaną umowę o pracę na czas nieokreślony od 1 września 2024 r. W styczniu 2025 r. Pani psycholog złożyła podanie o rozwiązanie umowy o pracę za porozumieniem stron w związku z przejściem na emeryturę. Strony umowy ustaliły, że data zakończenia stosunku pracy zostaje ustalona na 25 lutego 2025r. Jednocześnie Pani psycholog złożyła podanie o pracę z prośbą o ponowne zatrudnienie po otrzymaniu statusu emeryta. Podanie zostało rozpatrzone pozytywnie i podpisaliśmy umowę o pracę na czas określony od 1 marca 2025 r. do 27 czerwca 2025 r. Jednak 25 marca 2025 r. Pani psycholog zwróciła się z prośbą o rozwiązanie umowy, gdyż swoją opieką objęła zbyt dużą liczbę placówek. Rozwiązanie umowy nastąpiło 31 marca 2025 r. Z początkiem kwietnia zostały przeprowadzone rozmowy o pracę na stanowisku psychologa z dwoma kandydatkami, które wstępnie były zainteresowane. Jedna z Pań nie posiadała wymaganych kwalifikacji, natomiast druga będzie mogła podjąć pracę dopiero od 1 września 2025 r., gdyż do końca roku szkolnego jest zobligowana umowami z innymi placówkami oświatowymi. W związku z powyższym przez system SIO w strefie pracownika 15 kwietnia 2025 r. zostało umieszczone ogłoszenie. Niestety do dnia dzisiejszego nikt nie zaanonsował chęci podjęcia pracy na stanowisku psychologa szkolnego. (akta kontroli str. 469-471)

Zdaniem NIK brak specjalisty na stanowisku psychologa, znacząco utrudnia realizację zadań psychologa szkolnego w tym udzielanie pomocy uczniom w zakresie profilaktyki i promocji zdrowego odżywiania.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

1. Coroczne przeprowadzanie diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, w szczególności związanych z zaburzeniami odżywiania, w oparciu o którą będzie opracowywany program wychowawczo-profilaktyczny.
2. Nawiązanie właściwej współpracy z pielęgniarką medycyny szkolnej w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia.
3. Podjęcie skutecznych działań celem zatrudnienia od nowego roku szkolnego psychologa.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 29 lipca 2025 r.

Kontroler:
Martyna Hościłowicz
Specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
w Białymstoku
Janusz Pawelczyk
/podpisano elektronicznie/